

Om de gamle Degne samt om Folkeskolens Udvikling og Vilkår i det 18- Århundrede.

Af Severin Christensen, Skjoldborg.

II. Hillerslev Herred.

2. NORS og TVED.

Degnene:

1. *Anders Pedersen*. Degn 1688-?

I Edsbogen nævnes Anders Pedersen først 1688, men han havde sikkert den Gang allerede været Degn i nogle År, thi i Nors Kirkebog, der begynder 1675, nævnes Anders Degn 1686, da han havde en Datter *Karen* i Kirke, og 1687, 18de Søndag efter Trin., døbttes Anders Degns Barn kaldet *Søffren*. 1690 omtales en Søn *Erich* og 1691 en Datter kaldet *Anne Marie*.

Den 21de Jan. 1691 blev både *Søffren* og *Erich* begravede. De var formentlig døde af Børnekopperne, som dette År var stærkt på Færde mange Steder.

Hermed forsvinder Anders Degn af Nors Kirkebog, der fra denne Tid er temmelig defekt, men dog ikke mere ødelagt, end at man med nogenlunde Sikkerhed kan påstå, at han ikke er død i Nors-Tved.

2. *Christen Christensen Sael*. ?-1726.

Sognedegn i Nors-Tved.

(1688 blev en Mand af samme Navn ansat som Degn i Liørslev-Ørding på Mors, hvor han var Degn til 1690. Om det er ham, der siden er bleven forflyttet til Nors, har jeg ikke fået oplyst.)

Hvad År han er bleven ansat som Degn i Nors, vides ikke, da hans Navn ikke er indført i Edsbogen. I Nors Kirkebog nævnes 1698 en *Maren Jensdatter Sael*, der da blev begravet i en Alder af 58 År, men hvem hun for øvrigt er, står der intet om. 1710, den 3die Oktober, begravedes iflg. Kirkebogen en Kvinde, som hed *Maren Christensdatter*. Hun var 52 År gl. og Moder til Degnen. To År efter, 1712, begravedes. Degnens Hustru, *Karen Jensdatter*, 68 År gl. Hun har måske været Degnen Chr. Sael's første Hustru, thi Året efter troløvedes Degnen Chr. Christensen Sael og *Helle Andersdatter*. De blev viede den 22. Septb. 1713. Degnen var den Gang ca. 50 År og *Helle Andersdatter* 44, hvorfor de næppe har haft Børn sammen i deres 13årige Ægteskab. Degnen døde 1726 i en Alder af 63 År. Hans Hustru overlevede ham i 15 År og døde den 2. Juni 1741.

3. *Lars Madsen Hundborg*. 1726-46.

Hører ved Thisted Latinskole 1716-26, derpå Sognedegn til Nors-Tved 1726-46.

Navnet tyder på, at han har været en Søn af Degnen Mads Lauritsen i Hundborg (Se Årb. 1910, pag. 59), men da den ældste Kirkebog i Hund borg kun når tilbage til 1715, kan dette Forhold ikke opklares.

Lars Madsen Hundborg var "latinsk Degn" og havde Studentereksamen fra Thisted Skole 1714. I Edsbogen har han indført sin Embedsed på Latin og underskrevet sig som Laurentius Hunburg. Han var gift med *Johanne Jensdatter* og havde flere Børn, hvoraf 4 Døtre overlevede Forældrene. Ved Skiftet efter hans Enke nævnes følgende Børn: *Anne Laursdatter Hundborg*, født 1731, gift med Poul Nielsen i Kåstrup, og *Gjertrud Laursdatter Hundborg*, der var født 1736 og gift med Peder Nielsen Lund af Skovsted. Endvidere nævnes to Døtre, *Maren* og *Mette*, der ved Moderens Død begge var umyndige. Degnens ældste Datter *Mette Marie*, født 1728, og en Søn *Mads*, født 1734, døde i en ung Alder.

Med Hensyn til Degnens Embedsførelse har jeg fundet tre Indberetninger, der tjener til at belyse dette Forhold. 1737 foreslår Præsten, at "der ansættes en gammel Attestatus *Erik Friis* som Skoleholder, efterdi Degnen ikke er duelig, fordi han ikke er vel seendes", men det vides dog ikke, om denne Person er bleven ansat. 1739, da Degnen var 49 År gl., skriver Præsten i en Indberetning til Biskoppen således om ham: "Degnen angående, da har han været Hører i Thisted Skole på 10. År og Degn her til Stedet på 13. År og imidlertid forrettet sit Embede vel i og uden Kirken, desuden er (han) bekvem til at lære Børn at læse, skrive og deres Christendom, men hvad Regning angår, deri er han ikke øvet, men kan holde en Husmand heri Byen, som er en god Regnemester og har ej andet lært at fortjene sit Brød ved." Den tredje Indberetning er 1742 skreven af Provsten Rudbech Humble i Hundstrup, og den lyder på, at "Lars Hundborg er en god Degn og tillige en god Skoleholder tilligemed hans Medhjælper *Diderich Chr. Pedersen*." Degnen Lars Hundborg blev ingen gammel Mand. Han døde 1746 og blev begravet den 13. Maj, kun 56 År gl. Hustruen, *Johanne Jensdatter*, overlevede ham i 16 År og døde 1762, 63 År gl.

4. *Niels Winther* fra Odde i Klim Sogn skal have været Degn i Nors en kort Tid 1746, men blev afsat af

Biskoppen for usædeligt Forhold. I Året 1749 aflagde han Embedsed hos Biskoppen i Ålborg og blev derefter ansat som Sogndegn i Kollerup og Skræm, hvor han levede til 1762.

5. *Ægedius Sandholt*. 1747-48.

Student fra Ålborg Skole 1736, 19 År gl., Degn i Nors-Tved 1747, forflyttedes 1748 til Tolstrup-Stenum i Vendsyssel, hvor han var Degn til 1752. Før sin Ansættelse i Nors var han Degn i Ulsted 1741-47.

6. *Ulrich Hemmer*. 1748-59.

Student fra Ålborg Skole 1735, og da var han kun 16 År gl. At han i. så ung en Alder tog Studentereksamen, vidner om en betydelig Begavelse. 13 År senere tog han mod Embedet som Degn i Nors, hvilket tyder på, at han har lidt Skibbrud på sin videnskabelige Løbebane.

Hverken i Kirkebogen eller i Bispearkivet har jeg fundet noget om denne Degn. Derimod er der i hans Embedstid forefaldet en Begivenhed, som egentlig ikke vedkommer Degnehistorien, men da Begivenheden sikkert har gjort et mægtigt Indtryk på den Tids overtroiske Mennesker, anføres den her efter Kirkebogen: "Den 24de Maj 1752 blev Klokkeren her i Kirken nedtaget, fordi den vestre Side af Tårnet skulde opmures fra Grunden af, men så snart Tårnet var færdigt den 9. Oktober, og den Sten, som var udskreden på den søndre Side af Lavkirken, blev udtagen den 13de næst efter, fandtes i Muren noget Honning, det Murmesteren Peder Grishave åd af og inden 24 Timer derefter døde, og (Stenen) blev sat i sit forrige Sted af Chr. Bødker i Thisted den 23de Oktober 1752."

Denne Oplysning, at vestre Side af Nors Kirketårn i Året 1752 blev opmuret fra Grunden af, beviser, at den i Årb. 1910 pag. 78 omtalte Fortælling om Flytningen af det nedbrudte Tvorup Kirketårn til Nors ikke kan stemme overens med Virkeligheden, thi når Kirketårnet i Nors var brøstfældigt allerede 1752, må det være opført mange År i Forvejen.

7. *Christen Thomasøn Bierring*. Sogndegn i Nors-Tved 1759-95. I en Skrivelse betegnes han som "velædle og vellærde Hr. Sogndegn", hvorfor man må antage, at han har været Student. Hans Hustrus Navn kendes ikke; hun betegnes kun som Madam Bierring. De havde flere Børn. 1761 fødtes en Datter *Anne Kirstine Hvistendal*, 1763 fik de en Datter, *Marie Jacobi*, som måske døde ugift i Nors 1807; 1765 en Søn, *Niels*, som blev begravet den 27de Juni, 9 Dage gl.; 1769 en Søn, *Jakob Christian* og 1771 en Søn *Laurits*.

Degnen Bierring skrev en smuk og tydelig Håndskrift, og hans Navn findes på flere

Indberetninger til Biskoppen, men derimod har jeg ikke fundet nogen Indberetning om selve Degnen.

Han skal være død pludseligt, da han sad ved Kortspil i Anders Tanges Hus i Nors. Hustruen, Madame Bierring, døde i Nors 1799 og blev begravet d. 11te Oktober, 71 År gl. En Datter, *Sidsel Marie*, hvis Fødsel jeg ikke har fundet omtalt i Kirkebogen, blev gift 1795 med Degnen Hvass i Nors. Det er måske hende, som er død 1807.

8. *Erich Christian Hvass*. 1795-1807.

Han var Søn af Provst A. E. Hvass i Nors, aflagde Embedsed 1795 og blev samme År gift med *Sidsel Marie Bierring*, der sandsynligvis var en Datter af den gamle Degn. Hvass var kun 20 År, da han blev Degn i Nors, men døde 31 År gl. den 20de Februar 1807. Han blev begravet den 28de Februar. Med Hustruen, der overlevede ham, havde han først en Søn *Anders*, død 1797, 23 Uger gl. og en anden Søn, som hed *Erich Christian Hvass*.

Af Hillerslev Herreds gejstlige Skifteprotokol ses det, at Degnens Efterladenskaber blev vurderet til 351 Rdl. 1 Mk. 13 Sk., men han havde tillige en Del Gæld. Der er noget usikkert over Angivelsen af hans Alder, thi i en Indberetning fra Året 1800 nævnes "Degnen Erich Hvass, 30 eller 36 År gl., ej Seminarist, men læser, skriver og regner godt".

9. *Otto Frederik Claudi*, den sidste Sogndegn i Nors-Tved. Han blev i Året 1803 Degn i Hjortels, Hanherred, 1805 i Sennels og 1807 i Nors, hvor han døde den 21de Maj 1823, 73 År gl. Hans Hustru, *Ane Hedevig Brøndum*, døde den 6te Maj 1815, kun 53 År gl.

Skoleholdere i Nors-Tved.

1728. *Peder Abildsen*, Skoleholder i Nors.

1742. *Diderich Chr. Pedersen*, Degnens Medhjælper.

1737. *Peder Tange* på Ballerum, Skoleholder.

1800. *Ch. Hiertberg*, Omgangsskolemester i Tved, 20 År gl., læser, skriver og regner godt, nyder Kosten i Omgang hos Beboerne. 4 Rdl. i Løn. 30 Børn.

1720-60. *Peder Christensen Nors*, Gefreyder ved Dronningens Livregiment, kom til Nors 28/11 1720, hvor han til sin Dødsdag var en priselig Skoleholder, gift med en Dame fra Rostock, *Catarina Marqvarts*, død 1760, 79 År gl.

3. SKINNERUP Sogn.

Degnene:

1. *Anders Michelsen Tilsted*. 1740-74.

Så længe der fandtes en Latinskole i Thisted, besørgedes Degnetjenesten i Skinnerup af en Discipel af Skolens ældste Klasse, en af de såkaldte Løbdegne. Da Skolen blev nedlagt 1739, fik Skinnerup sin egen Sædedegn, og den 23. April 1740 blev ovennævnte A. M. Tilsted Degn i

Sognet. Han var gift første Gang med *Dorthe Pedersdatter*, død 1749, og anden Gang med *Maren Poulsdatter*. Af 8 Børn overlevede 5 Forældrene. 1. *Else Dorthea*, født 1746, død 1760. 2. *Poul*, født 1747, siden Degn efter Faderen i Skinnerup. 3. *Dorthe Marie*, f. 1750, død -. 4. *Dorthea*, født 1752. 5. *Peder*, født 1754, siden gift og bosat i Skinnerup. 6. *Niels*, født 1756. 7 og 8. Tvillingerne *Hans Chr. Begtrup*, født 1760, død 1789, og *Else Dorethea*, der ved Moderens Død 1795 var gift og bosat i Skinnerup. Provsten Rudbech Humble skriver 1742 om Degnen: "Anders Tilsted er en god og skikkelig Degn og tillige Skoleholder, ter sig i begge Dele vel".

Anders Tilsted døde den 1. Februar 1774, 64 År gl., og blev begravet på Skinnerup Kirkegård. Hans Hustru, Maren Poulsdatter, døde 1795, 75 År 2 Måneder gl.

2. Poul Andersen Tilsted. 1774-1814.

Søn af foregående. Blev Degn i Skinnerup efter Faderens Død 1774 og aflagde samme År Embedsed hos Biskoppen i Ålborg. Hans Hustru hed *Inger Jensdatter*. I Kirkebogen står følgende Børn anført: 1. *Johanne*, født 1780. 2. *Marie*, født 1784. 3. *Anders*, født 1789, Skolelærer i Skinnerup. 4. *Peder Mikael*, født 1791.

I Året 1800, da Poul Tilsted var 53 År gl., indberettes der om ham, at "han både er Degn og Skoleholder, men svag og følgelig mindre skikket, end man kunde ønske."

1814 tog han sin Afsked som Degn og Skoleholder og døde den 10de Februar 1820, 71 År gl. Hustruen overlevede ham og døde den 5te Marts 1826, 72 År gl.

(3. Anders Tilsted, født 1789, Søn af forannævnte Poul Andersen Tilsted, blev Skoleholder og Kirkesanger i Skinnerup 1814.)

4. SENNELS Sogn:

Degnene:

Sennels Sogns ældste Kirkebog begynder først 1727, hvorfor der ikke kan fås Oplysninger om de første Degnes Familieforhold. For øvrigt er Kirkebøgerne i Sennels meget fattige på Oplysninger om de pågældende Personer. Det er derfor kun sparsomme Efterretninger, man finder, nærmest Navne og Årstal.

1. Laurits Lauritzøn. Degn i Sennels fra 1688 til 1735, jordet med Ligprædiken den 12te Oktober 1735. Det er alt, hvad jeg i Kirkebogen har fundet om denne Degn. Ikke engang hans Alder står anført. 1728 omtaler Præsten Friedenrich i Sennels Degnen Lauritzøn som "en gammel Mand, hvis Hus er brændt, og som på Grund af

Alderdom ikke duer ret meget til at holde Skole".

2. Boes Boesen (*Bisgård*). 1735?-76. = 1791.

Denne Degn synes ikke at have aflagt nogen Embedsed. I hvert Fald er hans Navn ikke indført i Edsbogen. Man gætter derfor på, at han er bleven Degn i Sennels 1735 efter Lauritzøns Død. 1739 havde han en Søn, *Morten*, i Kirke, og samme År døde hans første Hustru, *Maren Madsdatter Lyngsøe*. Hun blev jordet med Ligprædiken den 24de Februar. Allerede Året efter, 1740, blev Degnen Boes Bisgård og Mademoiselle *Conradine Sophie Beyer* trolovede på Nørre Ullerupgård og senere gift. Med hende havde han først en Datter, *Sophie*, født 1742 (hun blev gift med Eftermanden Chr. Brasch) og senere en Søn *Boes*, født 1745.

Sognepræsten skriver 1739 om Boes Boesen: "Med Hensyn til dennes (Degnens) Vittighed og Opførsel, at han er examineret og antaget til Embedet af Hans Højærværdighed Bisop Brodersen", og Præsten udtaler videre det ønske, at "Degnens Sædelighed, Liv og Opførsel må være ligeså takkelig for Gud, som den er ulastværdig og upåklagelig for Mennesker". Provsten Rudbech Humble er knap så begejstret for den Sennels Degn, thi han skriver 1742, at "Degnen Boes Boesen lever skikkelig og er tillige Skoleholder på den Måde, at det nogenlunde kan passere".

Boesen har i de sidste År, han levede, overdraget Degnebestillingen og Skoleholdet til sin Svigersøn Chr. Brasch. Den 5te Decbr. 1791 døde den gamle Degn, 78 År gl.

3. Christen Severinsen Brasch. 1776-99.

1776 blev Monseur Christen Brasch og Jomfru Ide Sophie Bisgård trolovede. Hun var en Datter af den gamle Degn, og Brasch stammede sandsynligvis fra Lerup, da der som Forlover nævnes en Hr. Brasch fra Lerup. Forloverne plejede jo dengang som nu at være de forlovedes Forældre eller nærmeste pårørende. Om Chr. Brasch, så længe den gamle Degn levede, har været andet end hans Medhjælper og Stedfortræder, vides ikke. At han benævnes som Degn, er jo meget rimeligt, da han udførte alle Degnens Forretninger. 1787, den 5. Febr., døde Monseur Brasches Hustru, 45 År gl., og efter den Tid meldes der ikke noget om Degnen Brasch i Sennels Kirkebog. Han blev 1799 forflyttet til Visby. Det ser ud til, at han har byttet Embede med Chr. Jensen Broust. Brasch døde i Visby 1801 og blev begravet den 15. Septbr., kun 56 År gl.

4. Chr. Jensen Broust. 1799-1800.

Degn i Visby 1792-99, i Sennels 1799, hvilket sidste År han aflagde Embedsed i Ålborg. Broust omtales i en Indberetning År 1800. I denne Indberetning hedder det: "Degnen som Skoleholder får 5 Rdl. fra største Lodsejer Hr. Cancelliråd Toft og nu ved sidste Udskiftning med Markjorder er tillagt som Skoleholder 2 Tdr.

Sædeland. Denne Skoleholder, som er Degnen selv, hedder Chr. Broust." I Kirkebogen læser man, at "Chr. Broust døde saligen 1800, 68 År gl.

5. *Mads Sørensen*. 1801-05. Forflyttet til Hillerslev (se der).

6. *Otto Fr. Claudi*. 1805-07. Degn i Nors 1807 (se der).

7. *Chr. Pedersen Grønlund*. 1807-45.

Han var Søn af Hmd. og Smed Peder Grønlund af Åsted (Vendsyssel) og født i Åsted den 27de Juni 1768. Sin gejstlige og pædagogiske Løbebane begyndte han i Året 1798 som Degn og Skoleholder på Hirtsholmen ved Frederikshavn. 1800 blev han forflyttet til Vang og 1807 til Sennels. Samme År som han blev Degn i Vang giftede han sig med *Kirstine Nielsdatter*, med hvem han i 1809 havde en Søn, *Andreas*, 1811 en Datter *Nikoline*, 1814 en Søn *Peter* og endelig i 1816 Tvillingerne *Jenseni* og *Maren Katrine*. Sønnen *Jenseni* Grønlund var i flere År Hjælpelærer hos Faderen og blev ansat i Embedet ved Faderens Fratrædelse 1845.

Chr. Grønlund døde den 9de Februar 1856, 87½ År gl. Han havde været svagelig i de sidste 1½ År, han levede, og måtte til Stadighed holde Sengen i 15 Uger, før han døde. Hustruen, *Kirstine Nielsdatter*, var død 8½ År i Forvejen.

1637 var *Malte Christensøn* Løbedegn i Sennels.

Han blev Student fra Thisted Skole 1639 under Navn af "Malto Christierni", 22 År gl.

5. HILLERSLEV-KÅSTRUP.

Degnene:

1637 var *Chr. Pedersen*, Discipel i Thisted Latinskole, Løbedegn i Hillerslev, 20 År gl.

1. *Anders Christensen*. Sognedegn til 1699.

Hvornår han har tiltrådt Embedet, vides ikke. I Edsbogen står hans Navn ikke anført. Det eneste, man ved om ham, er, at han i Året 1690 indgav en Beretning til Biskoppen om Degneembedets Tilstand. Skønt Hillerslev Sogns ældste Kirkebog begynder ved 1680, er den dog til at begynde med meget ødelagt og næsten ulæselig, så heller ikke ad denne Vej får man noget at vide om Degnen, Hans Hustru, *Maren Pedersdatter*, blev begravet den 2den Februar 1699, 69 År gl.

2. *Jens Lauritsen* (Hundborg). Sognedegn i Hillerslev-Kåstrup 1699-1712. Derefter Degn i Hundstrup-Østerild 1712-26.

Han aflagde Embedsed 1699 og blev så gift med *Mette Sophie Christensdatter Agerholm*, en Datter af Præsten Chr. Pedersen Agerholm af Hundstrup-Østerild. Med hende havde han mindst 3 Sønner og 1 Datter. Datteren, *Ane*, født 1701, døde Året efter. Den ældste Søn, *Ole Jensen Hillerslev*, født 1704, blev Degn i Hundstrup-Østerild efter Faderens Død. En Søn, *Laurits*, der måske blev Student, døde før Faderen. Endelig nævnes en Søn, *Chr. Jensen Agerholm*, født 1706, Student fra Thisted Skole 1726, Degn i Søndbjerg 1729, theologisk Kandidat 1736 med 3die Karakter (non) og senere Sognekapellan i Vrå, Emb og Serritslev i Vendsyssel, hvor han døde 1745. Degnen *Lauritsens* Embedstid i Hillerslev står i Stridens Tegn. Præsten i Hillerslev, Hr. Peder Nielsen, var Broder til den berygtede Bondeplager P. N. Møllerup til Vestervig Kloster, og Præsten synes heller ikke at have været nogen fredsommelig Mand. Den første Strid mellem Præsten og Degnen i Hillerslev omtales i Biskop Bircherods Dagbog for 1706. Biskoppen kom til Hillerslev på Visitats den 24de Juni 1706, og ved denne Lejlighed skrev han i sin Dagbog: "Da jeg adspurgte Præsten og Almuen efter Skik og Brug om Tilstanden, måtte jeg ugerne høre mange Beskyldninger, som Hr. Peder (Præsten) fremførte over Degnen og hans Genstridighed, enddog intet deraf blev bevist, da Menigheden syntes at holde mere Degnens end Præstens Parti."

Denne Gang synes det ikke, at Præsten fik Degnen idømt nogen Straf, men dermed var Sagen ikke forbi. Degnen lagde Sag mod Præsten og førte Tingsvidner for, at Præstens Anklage var ugrundet, men Præsten vilde for enhver Pris have Degnen straffet og derfor - skriver Biskop Bircherod senere i sin Dagbog - "ankom den 9de September 1706 et Bud til mig fra Hr. Peder Nielsen i Hillerslev med et stort og skriftligt Klagemål over hans Degns vedvarende Opsætsighed, idet han (Degnen) havde nyligen ladet føre Tingsvidner imod bemeldte Hr. Peder for at tilintetgøre, som var over ham fremført (24de Juni), så at Præsten derudover var forårsaget til at føre Modbevis, men" - føjer Biskoppen til på Latin - "Præstens Grunde synes ikke at være synderlig vægtige."

Heller ikke denne Klage førte til, at Præsten fik svalet sin Hævnlyst overfor Jens Lauritsen, så man skulde synes, at han engang skulde blive, træt, men i Året 1712 forsøger Præsten atter på at komme Degnen til Livs og fik ham anklaget for en Provsteret. Sagen fylder mange tætskrevne Sider i den gejstlige Retsprotokol, men Skriften er gnidret og yderst vanskelig at læse. Så meget har jeg dog fået ud af Protokollen, at det var grove Beskyldninger, som Præsten fremførte mod den stakkels Degn: Opsætsighed, Forsømmelse af hans Embedspligter, uordentligt Levned o.s.v., men den 20. Sept. 1712 blev Sagen forligt og ganske ophævet og det formedelst Degnekaldets Skifte

mellem Jens Lauritsen af Hillerslev og Peder Winther af Østerild.

Jens Lauritsen, der som allerede nævnt var gift med Præstens Datter af Hundstrup-Østerild, kom ved dette Embedsbytte bort fra sin Uven og Avindsmænd i Hillerslev og fik Degneembedet hos sin Svigerfader, sikkert tvende vægtige Grunde for Jens Lauritsen til at forlade Hillerslev.

(Slutningen af hans Biografi må søges under Hundstrup-Østerild Degnehistorie.)

3. *Peder Fransen Winther*. Degn i Hundstrup-Østerild 1709-12, i Hillerslev-Kåstrup 1712-31. Winther var født 1681 eller 82 og blev Student fra Ålborg Skole 1704. Degn i Østerild 1709, hvilket År han aflagde Embedsed hos Biskoppen. I Året 1712 byttede han Embede med forannævnte Jens Lauritsen af Hillerslev. 1713 klager disse to Degne i Fællesskab over deres Boligers Brøstfældighed. Winther var gift med *Karen Bernsdatter*, og hendes rappe Mundtøj var ikke uden Skyld i, at Præsten, Hr. Peder Nielsen, omsider var så heldig at få Straffedom over en Degn. Af Hillerslev Herreds gejstlige Justitsprotokol ses, at i Året 1725 lagde Præsten i Hillerslev Sag mod Degnen Peder Winther og dennes Hustru. Degnen skulde have forset sig ved Forsømmelse af Ungdommens Undervisning, Fredsklokkens Ringning, Uærbødighed mod sin Sognepræst, særdeles i Kirken ved Alteret, så vel Drukkenskab og andet ham uanstændigt - væsentlig de samme Klagepunkter, som Præsten i sin Tid havde fremsat overfor Degnen Jens Lauritsen.

Degnens Hustru anklagedes for "den Ulyd med Råben og Buldren, hun stedse for Retten har gjort og endnu gør og tillige for sit forargerlige og usømmelige Forhold og Mundallarm imod Sognepræsten Hr. Peder Nielsen". Winther blev af den gejstlige Ret dømt til at betale 3 Rdl. i Bøde til fattige Præsteenker, og hans Hustru skulde bøde 2 Rdl. Desuden skulde Præsten have 5 Rdl. i Godtgørelse for Sagens Omkostninger.

Peder Winther døde og blev begravet den 22de Juli 1731, 50 År gl. Hans Fjende, Præsten Peder Nielsen, var død tre År i Forvejen.

For øvrigt er det ikke let at danne sig nogen pålidelig Mening om, hvor megen Sandhed der er i Præstens Beskyldninger mod Degnen. Havde Degnen alle de Synder, som Præsten anklager ham for, var Straffedommen særdeles mild, men i Betragtning af, at Biskop Bircherod to Gange havde afvist Præstens Anklage mod den foregående Degn, får man kun ringe Tiltro til Sandheden af Hr. Peder Nielsens Besværinger.

4. *Niels Jensen Smidt*. Sognedegne 1731-48.

Smidt var "latinsk Degn", men jeg har ikke kunnet finde hans Navn i Universitetets Matrikler. I Edsbogen har han indført sit Navn som Nicolaus Janides Smit. Præsten Bonne i Hillerslev, en Søstersøn af forannævnte Peder Nielsen, giver i Året 1739 Smidt et godt Skudsmål og skriver om ham: "Degnen, Niels Jensen Smidt, fører et skikkeligt Levned og med Flid forretter sit Embede, har ikkun mådelig Stueværelse, men dagligt Levebrød til Nødtørftighed". Derimod skriver Provsten Rudbeeh Humble, Hundstrup, om ham 1742: "Han (Degnen) har den behøvede Frygt, som holder ham i den Tømme, at han er en god Degn. Er tillige Skoleholder." Hvad Mening er med denne uforskammede Skrivemåde, er ikke godt at vide. En myndig Hovenhed lyser ud mellem Linjerne. Hvis der i det hele taget er nogen Mening i Provstens Skudsmål, ser det ud, som om det kun var Frygten for de overordnede, der tvang Degnen til at holde sig i Skindet. Men når Smidt er en god Degn, har Provsten ingen Ret til at kaste Smuds på hans Rygte eller at tiltro ham slette Hensigter. Det kan også være en af Tidens skruede og kantede Udtryksmåder, som den Tids Personer ofte brugte. I så Fald betyder det ingen Ting.

Degnen Smidt synes at have været to Gange gift. Først med *Karen Andersdatter*, og med hende havde han 1734 en Søn *Anders Pedersen*, 1736 en Søn *Jens*, død 1738, og 1737 en Datter *Inger*.

Hans anden Hustru hed *Karen Brøndlund*, som overlevede ham i 9 År og døde 1757, 60 År gl. Der er dog en Mulighed for, at Karen Andersdatter og Karen Brøndlund er den samme Person.

Smidt skrev en dårlig og utydelig Håndskrift. Han døde 1748, 51 År 3 Uger 2 Dage gl.

5. *Chr. Mikael Winther*. Sognedegne 1748-95.

Student privat 1734. Hans latinske Navn var Christianus Michall Wintherus. Han var gift med *Ane Kirstine*. Hendes Efternavn kendes ikke. De havde tre Børn: *Rasmus Jørgen Winther*, født 1749, kom 1768 i Ålborg Skole, Student 1770, theologisk Kandidat 1776, nævnes som Præst i Syd Strømø Præstegæld på Færøerne 1798, døde som Præst i Thorshavn 1799; *Hans Henrik Winther*, født 1755, Student fra Ålborg Skole 1774, ved Moderens Død 1798 kaldes han endnu Studiosus, og *Dorthe Frederiche Winther*. Ifølge de Oplysninger, der fremgår af Skiftet, som blev afholdt efter deres Død, synes Chr. M. Winther og Hustru at have været særdeles velhavende. Degnen døde 1795 og blev begravet den 11. Marts, 81 År gl. Hustruen døde den 24. Marts 1798.

6. *Jens Hesselberg* aflagde Embedsed som Degn i Hillerslev-Kåstrup 1795, døde 1805 og blev begravet den 18. August, 47 År gl.

7. *Mads Sørensen*. Han var først Degn i Sennels 1801-05, blev så Sogndegn i Hillerslev 1805. Her levede han til 1838. Han var gift med *Marie Katrine Hoppe*, der døde den 11. Januar

1838. De havde to Døtre, hvoraf den ældste, *Birgitte Katrine*, blev gift med Skolelærer Christen Pedersen i Erslev på Mors. Den yngste Datter hed *Ingeborg Kirstine* og blev gift med Gårdmand Niels Thøgersen, Nørby i Hillerslev.